

[Inger Stilling Pedersen]

situation er dårligt stillede. Derfor er ordningen lavet for, at alle uanset indtægt skulle have den mulighed.

Hvad angår dette med at lægge pres på, er vi enige i, at det er svært, men vi må ikke forhindre en gennemførelse af ordningen, fordi vi er bange for, at der skal blive lagt pres på de pågældende. Jeg tror, at mange, der går ind under ordningen, føler en meget stor glæde ved det og oplever, at sorgen måske bagefter er anderledes, fordi man har haft den sidste tid så intenst sammen, at man alligevel får sin belønning, selv om det har været svært. Men der er nogle, der ikke kan klare det, det er ganske givet, og derfor må det heller ikke være sådan, at hvis man har sagt ja, kan man ikke komme ud af ordningen igen. Vi er enige om, at man skal kunne sige: Jeg klarer ikke denne opgave, den er sværere, end jeg troede, og derfor må den syge vende tilbage til hospitalet.

Jørgen Winther (V):

Socialministeren skal have tak for bemærkningen om, at ingen kan vide, hvor meget ordningen vil komme til at koste, for det er jo dér, vi står i dag. Så er det, man som minister og som embedsmand skal prøve at komme med nogle beregninger, og derfor må jeg, som med stor interesse har været part i denne sag, også have lov til at komme med de beregninger, jeg nu engang har. Vores fælles formål må jo være at komme så langt frem mod sandheden som overhovedet muligt. Jeg tror også, vi er ved at komme den lidt nærmere, for jeg tror, der er en lille misforståelse, hvis jeg må sige det på den måde. Socialministeren sagde nemlig, at der vil blive omkring 5.000–10.000 flere terminalplejetilfælde i ordningen. Det er ikke det, der står. Der står nemlig, at et meget forsigtigt skøn vil være 5.000–10.000 årlige terminalplejetilfælde. Det er det, der står. Det vil altså sige, at Sundhedsministeriet skønner, der er 5.000–10.000 årlige terminalplejetilfælde, og det vil sige, der er i forvejen nogle terminalplejetilfælde, så det antal, der vil blive flere, er altså færre end dem, der står her. Så måske ender vi med at blive meget enige, når vi får det lille ord »flere« væk. Jeg tror, det er deri, hele misforståelsen faktisk bunder.

Angående beregningen af udgifterne må jeg sige, at når sygehusvæsenet bliver mere effektivt, sker der altså en aflastning af nogle senge,

så nogle af de patienter, der står og venter på at komme ind, kommer hurtigere ind. Det vil sige, at mange af dem, som i forvejen er sygemeldte, kan få en hurtigere behandling. Dermed sparer det offentlige også sygedagpenge. Det er ikke med i beregningen, og det er altså nogle besparelser. Men jeg erkender – og det skal jeg være den første til – at disse beregninger er meget usikre, og derfor glæder det mig meget, at socialministeren siger, at ingen kan vide, hvor meget ordningen koster.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 34:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel og lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og barselorlov m.v.

Af Agerschou (SF) m.fl.
(Fremsat 24/10 89).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Aase Olesen):

Forslagsstillerne ønsker som det væsentligste at forlænge arbejdsgiverperioden fra 1 til 3 uger med en refusionsordning, således at der i 4. til 5. fraværsuge udbetales dagpenge fra arbejdsgiveren med refusion fra kommunen.

Endvidere ønskes refusionsordningen for offentlige arbejdsgivere bevaret, således at der ydes refusion for løn, der er udbetalt til offentligt ansatte for sygeperioder ud over 10 uger.

Retten til barselorlov foreslås forlænget fra 24 til 36 uger og til 54 uger, hvis der fødes flere end ét barn.

[Socialministeren]

Der foreslås en omsorgslov på 10 dage om året til forældre til børn under 12 år og ret til frihed og dagpenge på første sygedag.

Jeg er enig i, at arbejdsgiverperioden skal forlænges, men udgangspunktet må være, at arbejdsgiveren skal dække normalt sygefravær.

Jeg har derfor i forslag til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel i overensstemmelse med en enig indstilling fra Dagpengelovudvalget foreslået en arbejdsgiverperiode på 2 uger, der dækker 87 pct. af alle sygdomstilfælde.

Jeg er ikke enig i at bevare en refusionsordning i 4. til 5. fraværsuge, da den medfører dobbeltadministration.

Jeg er heller ikke enig i, at offentlige arbejdsgivere skal indtræde i retten til dagpenge fra kommunen, når de har udbetalt løn til ansatte under fravær fra arbejde i over 10 uger, fordi personaleforvaltninger i stat og kommuner på denne måde bruger uforholdsmæssigt mange ressourcer på at administrere et regelsæt med det formål at overføre penge fra én offentlig kasse til en anden.

Jeg har ikke ment, at der på nuværende tidspunkt er økonomisk mulighed for at forlænge retten til barselorlov til 36 uger.

Jeg har imidlertid stillet forslag om, at faderen får ret til dagpenge i 2 uger når som helst i 14-ugers-perioden efter fødslen, og om forlængelse af dagpengeperioden med op til 3 måneder, hvis barnet indlægges på sygehus inden for den normale dagpengeperiode på 24 uger.

Dagpengelovudvalget har overvejet en dagpengefinansieret ordning med ret til fravær ved børns sygdom, men da den medfører offentlige udgifter på flere hundrede millioner kroner og megen administration, fandt udvalget ikke at kunne stille forslag om en så udgiftskrævende ændring, hvilket jeg er enig i.

Det fremgår af bemærkningerne, at forslagsstillerne har beregnet merudgifterne i de første år til 791 mio. kr. Udgifterne tænkes finansieret ved forlængelse af arbejdsgiverperioden til 3 uger, hvilket skulle give en offentlig besparelse på 731 mio. kr. Merudgifterne ved flerfødsler og ved forlængelse af dagpengeperioden ved børns indlæggelse på hospital er ikke medregnet. Sidstnævnte forslag indgår som nævnt i regeringens lovforslag og er her skønnet at ville give en merudgift på 15 mio. kr.

Merudgifterne ved indførelse af ret til omsorgsdage afhænger af, i hvilket omfang en sådan ret vil blive udnyttet.

Forslagsstillerne anslår udgiften til 634 mio. kr. pr. år ved en udnyttelse på 35 pct. Efter nogle år vil udnyttelsesgraden formentlig være væsentlig højere og udgifterne dermed væsentlig større end forudsat af forslagsstillerne.

Det bemærkes i den forbindelse, at der om kort tid fremsættes lovforslag om en støtteordning for forældre med alvorligt syge børn.

Som det fremgår af ovenstående, afviger lovforslaget på væsentlige punkter fra lovforslag nr. L 29, forslag til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, som jeg på baggrund af betænkningen om en ny dagpengeordning af juni 1989 fremsatte den 11. oktober 1989.

Forslaget ændrer den gældende dagpenge- og indeholder derfor ikke den regelsanering og de administrative forenklinger og besparelser, som har været tillagt vægt ved udformningen af regeringens dagpengelovforslag. Regeringen må derfor afvise de foreslåede ændringer af dagpengeloven.

Regeringen afviser ligeledes de foreslåede ændringer af ligebehandlingsloven.

Regeringen finder, at omsorgsdage og frihed ved børns sygdom er en udmærket ordning, men det er et spørgsmål, der i høj grad hører hjemme i forhandlinger mellem lønmodtagere og arbejdsgivere. Erfaringerne viser da også, at sådanne ordninger får større og større udbredelse på frivilligt grundlag.

Som jeg sagde før, kan regeringen ikke støtte en udvidelse af barselorloven til 36 uger på nuværende tidspunkt, og derved falder spørgsmålet om en fordeling og udvidet orlov mellem forældrene bort.

Jytte Andersen (S):

I Socialdemokratiet har vi den opfattelse, at småbørnsfamilier er i klemme på tre områder. Det ene er det økonomiske område, hvor mange småbørnsfamilier faktisk befinder sig i en fattigdomsklemme, det andet er, at der er mange forældre, der ikke kan få passet børnene, når de er små, og når barselorloven holder op, og det tredje område er det tidsmæssige, både når det drejer sig om dagligdagen, når det drejer sig om børns sygdomsperioder og perioden omkring fødsel.

Vi har i Socialdemokratiet prøvet på de to første punkter at presse på for at få bragt børnefamilierne ud af den økonomiske klemme igennem »Gang i 90'erne«, ønsket om en højere

[Jytte Andersen]

børnecheck, billigere daginstitutionstakster og et skatteloft. Selv om forhandlingerne for nærværende er brudt sammen, har vi stadig væk et ønske om, at nogle af de spørgsmål kan komme på den politiske dagsorden.

Det andet område er spørgsmålet om pasning, om ventelister, som vi ønsker afviklet på en forsvarlig måde.

Hvad angår det tredje område, som dette forslag i virkeligheden handler om, nemlig den tidsmæssige klemme i forbindelse med fødsel, barsel og syge børn, har vi i Socialdemokratiet den opfattelse, at det ville være nyttigt og godt, hvis vi kunne udvide barselorloven med 3 måneder. Vi arbejder i øjeblikket med et forslag, der går ud på en 3-måneders-forlængelse, fordelt ligeligt mellem faderen og moderen, kombineret med en pladsgarantiordning, sådan at barselorloven ikke bliver et mareridt for forældre, som hele tiden skal gå og tænke på, om de nu kan få barnet passet, altså at der, en måned inden barselorloven holder op, skal være en plads i en daginstitution eller en dagpleje til rådighed for én.

SF's forslag er mere vidtgående, men det betyder ikke, at vi afviser det 100 pct., men lad os nu se, hvor langt vi kan komme i Folketingets Socialudvalg.

Den anden del af SF's forslag, jeg vil kommentere, er spørgsmålet om omsorgslov, som jo er identisk med det socialdemokratiske forslag, vi har fremsat et par gange, nemlig ret til at få fri, når småbørn er syge, med 10 dage til hver af forældrene og mulighed for at overføre denne ret, hvis barnet lever hos den ene af forældrene.

Dér har vi en opfattelse af, at man er nødt til at brede det lidt mere ud, og det, vi har i tanker, er, at man skal have en omsorgslov, der går op til og med det fjerde år, på 90 dage. Det vil vi gerne prioritere meget højt, og det vil vi gerne medvirke til under udvalgsarbejdet.

I SF's forslag er der et forslag om, at tvillingeforældre skal have ret til barselorlov på 54 uger. Det ville måske være meget fornuftigt, men omvendt tror jeg også, man skal passe på ikke at gå for langt i forhold til, hvor mange møllestent småbørnsfamilierne får om halsen i forhold til deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Hvis der knyttes for mange rettigheder til en bestemt situation, kan det tippe over og få en modsat virkning, og jeg tror nok, at 54 uger er i overkant.

Jeg vil gerne spørge forslagsstilleren, hvordan bestemmelserne om fritidsundervisningen skal forstås. Mig bekendt er der ikke nogen væsentlige problemer med at deltage i fritidsundervisning, selv om man er på barselorlov, og vi vil også i Socialdemokratiet forsøge at få kulegravet økonomien lidt nøjere. Den ser ganske flot ud – det ser næsten for billigt ud for statskassen – men vi ved jo godt, at det ikke er billige forslag, vi står og opererer med her. Men altså positiv medvirken.

Endelig har jeg en slutbemærkning til socialministeren, som jo for ikke så mange år siden var radikal ordfører på det socialdemokratiske forslag om rettigheder i tilfælde af syge børn.

Da var vi faktisk enige om, at det var et politisk anliggende at få taget stilling til nogle arbejdsmarkedspolitiske forhold og rettigheder, som tilgodeså børnefamilierne. Afvisningen dengang fra Det Radikale Venstre var ene og alene økonomisk motiveret.

Det, jeg hørte ministeren sige nu, var en helt anden type afvisning, og derfor vil jeg bede ministeren om at uddybe, om det er sådan, at Det Radikale Venstre har ændret opfattelse af, at der også hviler et politisk ansvar på os her i Folketinget, når det drejer sig om forældre med syge småbørn.

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg skal indledningsvis sige, at den konservative folketingsgruppe afviser dette forslag. Det er efter vor opfattelse et ganske urealistisk forslag, når vi ser på økonomien. Fra vort partis side må vi sige, at tiden ikke er inde til at forøge statens udgifter. Det lyder naturligvis ganske besnærende, når fru Jytte Andersen her taler om en gavebod til børnefamilierne. Det virker oven i købet, som om fru Jytte Andersen ikke har problemer med økonomien. Det kunne jo ske, at fru Jytte Andersen også en dag fik det. Lad os håbe, at fru Jytte Andersen er lidt mere opmærksom på, at alle de gode ting, vi kunne finde på at lave, koster noget, men der er altså nogle af os, der også føler et økonomisk ansvar.

Jeg skal henvise til, at der til behandling i Folketingets Socialudvalg og i Folketinget som helhed foreligger et forslag fra regeringen om ændring af dagpengeloven, og vi ser ingen anledning til at fravige dette lovforslag, som vi ved førstebehandling har givet tilslutning til.

[Karen Højte Jensen]

De temaer, der er taget op i forslaget, er jo ganske glimrende, hvis vi ikke skulle finde penge til det. Men jeg må dog også, som ministeren gjorde det, henvide til, at der jo allerede er taget højde for problemerne i forbindelse med børns indlæggelse på hospital, idet det er med i regeringens lovforslag, ligesom ministeren også nævnedede et lovforslag om en støtteordning til forældre med alvorligt syge børn.

Som helhed afviser vi forslaget. Men jeg kan dog erklære mig enig med fru Jytte Andersen i, at der er temaer her, som hører hjemme i en forhandling mellem lønmodtagere og arbejdsgivere. Og jeg tror, det er meget vigtigt, at man har inddraget disse parter, når man skal træffe beslutning i disse spørgsmål. Jeg mener, at man som lovgiver nok en gang imellem går videre, end lønmodtagerne ønsker det, og derfor mener jeg, at disse spørgsmål hører under arbejdsmarkedsområdet.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg synes, fru Karen Højte Jensen skulle holde sig fra sine spidsfindigheder om gavebod. Når vi tænker på, hvad det er for en gavebod, den borgerlige regering har sat op for de velbærgede grupper i dette samfund, ligner det ikke noget at harcelere, når vi fra Socialdemokratiets side siger, at småbørnsfamilierne er i klemme, og at vi må gøre os nogle anstrengelser for at bringe dem ud af den klemme. Det har ikke noget at gøre med en gavebod. Men derimod er der tale om en gavebod her i Folketinget, når man går ind for, at de privilegerede grupper i dette samfund skal have de største skattelettelser; det synes vi i Socialdemokratiet er uanstændigt.

(Kort bemærkning).

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg skal henvise fru Jytte Andersen til, at regeringen har afsat 500 mio. kr. til forbedring af børnefamiliernes vilkår. Det står vi naturligvis ved, og det har vi også dækning for, hvis vi får en sammenhæng i det, der vedtages.

Jørgen Winther (V):

Nærværende forslag kan umiddelbart se meget fint ud for dem, der får børn. Men der er samfundsøkonomien at tage hensyn til, og derfor må jeg på Venstres vegne afvise forslaget.

Jeg skal ikke holde en lang tale, for der er sagt så mange ord om det i forvejen, men vil dog lige bemærke det positive, som jeg observerede i fru Jytte Andersens indlæg, nemlig at der var en realistisk økonomisk fornemmelse, i og med at fru Jytte Andersen syntes, det kræver for mange penge, når der var tale om tvillinger, og at man skulle passe på ikke at give for mange møllestene med henblik på de kvinder, der gerne ville være på arbejdsmarkedet. Jeg er glad for denne økonomiske realitetsfornemmelse.

Jeg vil også gerne lige minde om – for det kan ikke siges ofte nok – at vor samlede statsgæld i Danmark er på 475 mia. kr., samt at renteudgifterne er 53 mia. kr.; derfor er der altså ikke råd til forslag af denne art.

Jane Oksen (FP):

791 mio. kr. i offentlige merudgifter står der i forslaget.

Ganske vist er der en modregning derigenem, at arbejdsgiverperioden skal forlænges fra 1 til 3 uger, og dermed får man altså så mange penge hjem, at dette her kun skulle betyde en merudgift på 60 mio. kr.

Jamen hvad i alverden tænker man dog på? Vil man nu til at belemre arbejdsgiverne med yderligere udgifter? Det er jo arbejdsgiverne, arbejdspladserne, vi skal leve af. Det hænger overhovedet ikke sammen dette her. Det gælder også argumentationen med, at arbejdsgiverne skal betale, fordi de næsten er skyld i, at folk melder sig syge. Det ligger ligesom i bemærkningerne, at man mener, de derfor godt kan betale noget mere, så de vil være mere villige til at gennemføre nogle miljøforanstaltninger, og hvad man ellers kan finde på. Jamen det kan da i hvert tilfælde ikke være arbejdsgivernes skyld, at folk skal på barselorlov, så den argumentation holder altså ikke rigtig.

Hvis man har det gode sigte med dette her at tilgodese børnene og forældrene ved at forældrene skal være mere sammen med deres børn takket være en udvidet barselorlov, så kunne man jo da meget fint have modregnet nogle besparelser, for hvis det er meningen, forældre og børn skal være sammen, må der jo være nogle besparelser på institutionspladser, for det kan vel ikke være meningen, at man skal have forlænget sin barselorlov og så stadig lægge beslag på en institutionsplads og bare gå hjemme og hygge sig i 36 uger, mens barnet bliver passet på

[Jane Oksen]

det offentliges regning. Det synes jeg også er uhyre asocialt.

Fremskridtspartiet kan altså på ingen måde gå med til denne udvidelse af barselorloven, og vi beklager også meget, at man ved de offentlige overenskomster nu til de offentligt ansatte skal til at give fuld løn under barselorlov. Det finder vi heller ikke landet har råd til, det er jo offentlige udgifter, vi taler om. Der er ikke megen tendens til besparelser for det offentlige i dette forslag. Derfor et stort klart nej fra Fremskridtspartiet.

Bjarne Ørum (RV):

Socialministeren har argumenteret for, hvorfor man er betænkelig for ikke at sige går direkte imod dette lovforslag. Jeg vil gerne bringe et par yderligere argumenter ind i debatten.

Jeg ved ikke, om det er bemærkelsesværdigt, men det er da i hvert fald værd at notere sig, at cirka halvdelen af fædrene bruger deres 2 ugers omsorgsforløb i forbindelse med barns fødsel, og det kan vi vel sige ikke er så ringe.

Men vi ved ikke helt, om børnefamilierne nu ønsker en forlænget barselorlov, for jeg ved da fra det sted, hvor jeg har min daglige gang, at kvindernes tilknytning til arbejdsmarkedet er et problem, det er væsentligt at få løst, og ser man f.eks. på Sverige, hvad vi jo tit gør her i Danmark, konstaterer man, at de dér har ret til 60 omsorgsdage om året, men det er kun et fåtal af de berettigede, som bruger omsorgsdagene, og de, der bruger dem, bruger kun nogle ganske få af dem.

Det fornemmer jeg har noget at gøre netop med tilknytningen til arbejdsmarkedet, og det, jeg frygter – også i de ligestillingsudvalg, jeg har arbejdet med – er, at yngre fertile kvinder bliver diskrimineret på arbejdspladsen. Jeg kan ikke ligefrem dokumentere det, men jeg har sådan en vis fornemmelse af, at frygten kunne have lidt med realiteterne at gøre.

Nu får vi et forslag fra SF, der foreslår, at en udgift i millionstørrelsen – for det indrømmer man det er – væltes over på arbejdsgiverne. For ikke så mange dage siden var der en diskussion om arbejdsmarkedspolitik, og jeg må sige ligeud, at det ikke er øgede udgifter for arbejdsgiverne og øgede omkostninger, der sørger for, at vi får flere sat i gang.

Jeg må sige ligeud – og det blev måske efterlyst lidt fra den socialdemokratiske ordfører –

at Det Radikale Venstre nu som før vil prioritere de yngste børns behov, men jeg vil gerne lige have tilføjet, at vi så også ønsker at vide, om forældrene er med. Og vi vil da også gerne vide, hvor pengene skal komme fra.

Herluf Rasmussen (CD):

Jeg er af flere grunde meget sympatisk indstillet over for barselorlov, specielt fordi jeg mener, at barnets tarv tilgodeses på en meget vigtig måde, når moderen er sammen med barnet i de første måneder af dets levetid, og det er noget, jeg igennem erfaring ved afspejler sig også i barnets udvikling senere.

Dermed være ikke sagt, at jeg kan gå ind for SF's forslag og støtte det. Jeg har ikke observeret, at de 24 uger, der er tale om, skulle være for lidt.

Fru Jytte Andersen har været inde på nogle interessante børnepolitiske betragtninger, som egentlig kun er en slags krydderi på dette, og det har måske lidt at gøre med, at vi skal til kommunevalg. Der bliver sagt – og det er jeg helt enig med fru Jytte Andersen i og vil gerne tilslutte mig – at nu må vi have afskaffet ventelisterne, og det skal ske på en forsvarlig måde.

Der er to ting, jeg ikke rigtig er klar over, og det er, hvad en forsvarlig måde er i forhold til uforsvarlig, når det drejer sig om afvikling af ventelister.

Men som sagt, jeg kan fuldt ud tilslutte mig fru Jytte Andersens synspunkt med hensyn til ventelister. Jeg glæder mig til, at fru Jytte Andersen måske vil starte ude i Hvidovre, hvor man i øjeblikket, hvis man skal have et barn i børneinstitution, så ligger på en ca. firsindstyvende plads. Jeg kan forstå, at fru Jytte Andersen har lidt indflydelse derude, så måske kunne hun gøre lidt for mig og få bragt ventelisterne ned dér.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg kan ikke love hr. Herluf Rasmussen, at jeg kan gøre noget i Hvidovre Kommune, men det er ikke den eneste kommune, der har ventelister i dette her land. Jeg var i går aftes i Herning, som godt nok er en stor kommune, men dér var 600 børn på ventelisten.

Jeg tror, vi alle har mødt det problem, at forældre efterhånden er desperate, når deres barselorlov udløber. Derfor synes vi i Socialdemo-

[Jytte Andersen]

kratiet, at SF's forslag er fornuftigt, fordi det også kan afhjælpe noget af problemet med ventelisterne. Hvis man udvider barselorloven, går der et stykke tid længere, før man skal have dagpleje- eller vuggestueplads eller plads i en aldersintegreret institution. Så selv om dette forslag ikke løser venteliste-problemet, er det i hvert fald et bidrag til at få afviklet ventelisterne. Og jeg synes, at de skal afvikles både i Hvidovre Kommune, som jo er en socialdemokratisk kommune, og i Herning Kommune, som er venstrestyret.

Der er ikke nogen kommuner, der i det politiske spil her skal gå dør forbi. Vi kan ikke være bekendt, at ventelisterne ikke bliver løst. Men den diskussion får vi jo på næste torsdag på baggrund af socialministerens forslag, og så skal jeg nok uddybe, hvad jeg mener med for-svarlige løsninger, og hvad jeg mener med ufor-svarlige løsninger.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Vi vil alle sammen gerne gøre det så godt for børnene som overhovedet muligt. Det er helt klart. Vi har forskellige politiske baggrunde og forudsætninger for, hvordan vi vil gøre det.

Vi kan ikke tilslutte os SF's forslag, men forstår godt intentionerne i det, og noget af det kunne vi også godt være med til, hvis det blev sammenholdt med noget andet.

Vi ved, der kommer flere forslag, også fra regeringens side. Kristeligt Folkeparti har også forslag på dette område, men det er, som om man taler forbi hinanden, eller som om man stadig væk tror, at alle kvinder gerne vil ud og væk fra deres småbørn.

Jeg undres, når jeg taler med mange unge mødre i tyverne, for de siger næsten alle sammen, at de så gerne selv vil passe deres barn. Man kan gøre det, at man forlænger barselorloven, så de får længere tid derhjemme. Måske skal barnet stadig efter et halvt år ammes, og man skal op kl. 5 om morgenen for at nå det – for det kan farmand jo da i hvert fald ikke klare – og derefter skal man på arbejde og tilbage igen. Det er urimelige forhold, vi byder disse unge mødre.

Så siger man, at kvinderne er bange for, at det vil gå dem ilde på arbejdsmarkedet, hvis de er længere tid hjemme. Og hvad med tvillinge- eller trillingemødre og -fædre? Det er da egentlig urimeligt, at de ikke har længere barselor-

lov. Måske skal de ikke have to eller tre gange så lang orlov, men i hvert fald en længere barselorlov, for alle ved da, at de er i hvert fald hængt op, om nogen er det. Men hvordan gør vi det, og hvordan skaffer vi pengene? Det er det store problem.

Fra Kristeligt Folkepartis side taler vi tit om, at vi skal foretage en omlægning af tingene. Vi går ikke ind for flere institutioner. Vi går ikke ind for at afskaffe ventelister bare ved at oprette flere pladser, men vi vil også gerne sige til de mange, der gerne helt eller delvis vil passe deres børn selv, at det får de lov til.

Vi er glade for det forslag, der kommer fra socialministeren om, at man også kan oprette en anden form for institutioner, hvor forældre kan være sammen. Det tror jeg mange forældre har brug for – også de kommende generationer af unge og yngre familier. Vi vil gerne have, at det blev mere fleksibelt, at man kunne få lov til at få en halv institutionsplads eller måske bare en kvart, for de fleste vil gerne ud mellem andre. Det er naturligt, når man har fået en god uddannelse, hvad mange jo efterhånden har, så vil man gerne ud, det er ganske logisk. Men man vil også gerne have tid derhjemme og have lov at kombinere, og derfor er det ikke en løsning at sige, at sådan og sådan gør vi. Det hænger faktisk sammen på utallige måder, så vi må prøve at se, hvordan vi kan finde en samlet løsning.

Man kan have den indstilling, at kvinderne ikke må passe deres egne børn, for så bliver de dummere og kan ikke klare sig i tilværelsen, og at institutioner absolut er det bedste. Men det er jo en halv sandhed, for gode institutioner er en god aflastning, også for de hjemmearbejdende. Både børn og forældre ville måske have godt af, at børnene kunne tilbringe f.eks. 3 timer om dagen i en børnehave. Så det er ikke bare et enten-eller. Vi skal prøve at se på, hvordan vi får løst problemerne, for det er virkelig et problem for mange, mange unge familier; det er vi også enige om alle sammen. Spørgsmålet er bare, hvordan vi gør det.

Men en helt anden ting, som vi ikke rigtig har med i dette, er de mange, mange, mange tusind arbejdsløse, som går dagen lang uden at foretage sig noget, mens andre, der har nok at se til derhjemme med småbørn og lign., skal gå på arbejde. Der må man kunne lave en eller anden kombination, så man sparer nogle dagpenge og lader nogle forældre få mere tid sammen med

[Inger Stilling Pedersen]

deres børn. Vi ved jo alle sammen, at de første år er uhyre vigtige for barnet og dets senere udvikling. Men vi glemmer det, fordi vi hele tiden skal tænke på penge, og det skal vi også gøre. Men har vi ikke flere penge, så kan vi da se på, om vi bruger de penge, vi har, rigtigt.

Vi venter altså stadig væk på de debatter, vi skal have om disse emner, og håber så, at vi kan finde frem til nogle gode løsninger til gavn for børnene og familierne.

Så er der det med fædrene. Vi ønsker ikke at tvinge alle fædre til at tage orlov. Det er jo heller ikke i alle hjem, der er en far, der kan tage en del af orloven. Skal moderen så have den? Der er mange problemer i det.

Agerschou (SF):

Jeg skal starte med at beklage en fejl, der er i lovforslagets bemærkninger. Den er opstået under forslaget gang i maskineriet i Folketinget. I bemærkningerne til forslaget, hvor vi opsummerer, er den bestemmelse, der handler om fædreorloven to uger umiddelbart efter fødslen, gentaget i to versioner. Til gengæld er et andet afsnit, det, der handler om faderens dagpengeret uafhængig af moderens, forsvundet.

Jeg skal beklage trykfejlen. Jeg var lidt spændt på, hvor mange af ordførerne, der ville opdage den pågældende fejl, og jeg kan så sige, at det ikke var mange. Og lad så være med at drage nogle konklusioner af det!

Så vil jeg i øvrigt sige om ændringerne af barselorloven, at de i virkeligheden er en fortsættelse af et radikalt projekt. Der skete en forbedring af barselorloven i folketingssamlingen 1983-84 på initiativ fra Det Radikale Venstre. Og en af de ting, der blev ændret, var faderens mulighed for at gå ind og tage en del af barselorloven. Det, vi kan konstatere, er, at den idé er slået fejl, det er blevet en fiasko, det viser de tal, som vi har anført i bemærkningerne. Det viser sig nemlig, at der i 1988 kun var godt 1.200 fædre, der benyttede sig af denne mulighed. Og hvis vi går længere tilbage, vil vi se, at der ikke er nogen udvikling i de pågældende tal.

Jeg tror egentlig ikke, der er nogen, der har forsket i årsagerne. Det kan hænge sammen med tradition, det kan hænge sammen med, at det er et uheldigt tidspunkt at afbryde en barselorlov for moderen efter de 14 uger, og det kan naturligvis også hænge sammen med økonomi.

Vores forslag går ud på at prøve på at løse denne situation ved at udvide barselorloven, men i virkeligheden udelukkende for faderen. Og der ligger ikke nogen tvang i det projekt, for man kan jo bare lade være.

Det andet hovedelement i forslaget er, at der er nogle fædre, der overhovedet ikke har mulighed for at få en barselorlov. Det er de fædre, der har været så uheldige at gifte sig med en studerende. Vedkommende har ikke dagpengeret, og derved har faderen heller ikke nogen mulighed for at få barseldagpenge. Det mener vi er uheldigt, og vi har bemærket, at f.eks. Ligestillingsrådet er enig med os i dette synspunkt.

Det tredje hovedelement i forslaget – det fremgår af debatten – er indførelse af en omsorgsorlov.

Så vil jeg sige til socialministeren, som konstaterer, at vores forslag på væsentlige områder afviger fra lovforslag nr. L 29, at det er helt korrekt. Det er rigtigt opfattet, og det er ikke så underligt, for der er tale om et helt andet projekt end det, socialministeren har i gang med lovforslag nr. L 29.

Så vil jeg lige konstatere – jeg har gjort det én gang, jeg vil gøre det én gang til – at når socialministeren siger, det er en udvidelse til 36 uger, vil jeg gerne fastslå, at det udelukkende er en mulighed for faderen. Der røres faktisk ikke ved moderens mulighed for den samlede barselorlov på 24 uger.

Så vil jeg sige til fru Jytte Andersen, som siger, at vores forslag om forlængelse af barselorloven er mere vidtgående end Socialdemokratiets, at det er jeg egentlig ikke helt opmærksom på. Jeg mener egentlig, at den del af vores forslag er et ret beskedent projekt.

Fru Jytte Andersen er bekymret for tvillingeforældrene – og den bekymring kan jeg såmænd godt dele – men dette punkt om en særlig udvidelse af barselorloven for tvillingeforældrene er faktisk kun kommet med i vores forslag efter pres fra en del forældre, der stod i den situation, at de rent faktisk fik tvillinger eller trillinger.

Med hensyn til fritidsundervisningen, som fru Jytte Andersen også nævnte, hænger det sammen med nogle konkrete tilfælde, hvor f.eks. en kvinde på barselorlov har fået besked på, at hun ikke måtte gå til gymnastik 2 timer om ugen. Hvis hun gjorde det, ville hun miste sin dagpengeret. Det er i øvrigt også en af de

[Agerschou]

ting, socialministeren har med i sit lovforslag nr. L 29.

Jeg har ikke så mange bemærkninger til fru Karen Højte Jensen og hr. Jørgen Winther – bl.a. fordi de ikke kom ind på indholdet i SF's forslag.

Fru Jane Oksen sagde, at Fremskridtspartiet under ingen omstændigheder kunne gå med til dette forslag. Det havde jeg heller ikke forventet og egentlig heller ikke håbet, for hvis fru Jane Oksen havde sagt det modsatte, havde der været noget galt med vores forslag.

Fru Jane Oksen siger, at der må kunne ske besparelser på institutionsområdet. Det har fru Jytte Andersen i virkeligheden svaret på: Selvfølgelig skal børn, som bliver passet hjemme af deres forældre under en barselorlov, ikke samtidig være på en daginstitution – naturligvis ikke. Men jeg gør fru Jane Oksen opmærksom på, at der faktisk er 37.000 børn på ventelister til daginstitutioner i dette land, så der er børn nok til at overtage de pladser, der på den måde bliver ledige.

Hr. Bjarne Ørum stillede spørgsmålet: Hvor kommer pengene fra? Vi har anvist en finansieringsmulighed. Den kan hr. Bjarne Ørum være uenig i, og vi er da villige til at diskutere den.

Så vil jeg bare igen gøre opmærksom på, at en del af forslaget i virkeligheden er en fortsættelse af et gammelt radikalt projekt, og jeg vil også sige, at forslaget om omsorgsforlov for forældre til syge børn osv. i virkeligheden også et eller andet sted er et radikalt projekt. I hvert fald fremgår det af den rapport, der kom fra Udvalget om Børns Dagligdag, at man lægger megen vægt på den mulighed, og dette udvalg havde faktisk en radikal politiker som formand.

Jeg er glad for, at fru Inger Stilling Pedersen – sådan forstod jeg det i hvert tilfælde – forstod hovedsigtet med forslaget. I øvrigt kom fru Inger Stilling Pedersen ikke nærmere ind på indholdet.

Så har flere ordførere undret sig over økonomien, og det har man også gjort ovre i Socialministeriet. Vi fik i hvert fald på et tidspunkt en meget venlig opringning fra en embedsmand i Socialministeriet, der gerne ville have en nærmere redegørelse for vores økonomiske beregninger. Vi har så gennemgået det én gang til – jeg kan til beroligelse for socialministeren sige, at det er ikke mig, der på den måde gennemgår

det; det har vi en økonom til – men mener ikke at kunne finde nogen regnefejl. Vi har lige siden forsøgt at få kontakt med den pågældende embedsmand, men uden held. På et tidspunkt forlød det, at han simpelt hen var blevet væk ovre i ministeriet. Det håber vi ikke, men vi håber at få lejlighed til at få opklaret det under udvalgsarbejdet, og jeg skal gerne selv stille spørgsmålet i Folketingets Socialudvalg, hvor vi så nærmere kan få belyst de økonomiske konsekvenser også af SF's forslag.

Jeg kan ikke konstatere noget flertal, men jeg tror, det bliver et vigtigt punkt under drøftelserne omkring et regeringsprogram for en kommende S-SF-regering. Jeg synes også, jeg kunne høre på fru Jytte Andersen, at det var i hvert fald fru Jytte Andersen klar til.

Ellers vil jeg sige, at dette er et forslag, der før eller siden bliver gennemført – vi så gerne, det blev før. Men jeg garanterer for, at før eller siden bliver der gennemført et forslag, der indholdsmæssigt kommer til at ligne SF's forslag meget.

Jytte Andersen (S):

To bemærkninger, den ene til hr. Agerschou, og det er sådan mere for en ordens skyld: Jeg afviser ikke, at der kan være behov for længere barselorlov for tvillinge- eller måske oven i købet trillingeforældre. Men jeg tror nok, at vi også er nødt til at belyse over for både tvillinge- og trillingeforældre, at det efterfølgende kan have nogle omkostninger for beskæftigelsesmulighederne for de familier, der i så lang en periode er uden for arbejdsmarkedet. Det var det, mine bemærkninger gik på. Jeg tror, vi måske oven i købet skal dyrke både tvillinge- og trillingeforældre noget mere i Folketingets Socialudvalg.

Den anden bemærkning er til hr. Bjarne Ørum, som meget rigtigt og meget korrekt beskæftigede sig netop med, hvordan disse ting kan virke i forhold til beskæftigelsen. De sidste tal, jeg har set, viser noget om, at beskæftigelsesvirkningerne af det at få børn rammer kvinderne hårdest. Jeg tror, det er sådan, at blandt de kvinder, der har børn under 6 år, er arbejdsløsheden omkring 19 pct. eller imellem 18 og 19 pct. Modsat er arbejdsløsheden for fædre, der har børn i den samme alder, kun 6½ pct. Det siger noget om, at fædre næsten bliver bedre – eller anskues som bedre arbejdskraft – når de har små børn. Det modsatte er tilfældet for kvindernes vedkommende.

[Jytte Andersen]

Også det kunne måske betyde, at det er den rigtige tankegang, der ligger i SF's forslag om, at man i højere grad fra lovgivningsmagtens side skal ansvarliggøre fædrene i deres omsorgsforpligtelse og måske derved udjævne den forskel, der er med hensyn til beskæftigelsesmulighederne.

Tankegangen, der ligger i forslaget om, at man skal splitte barselorloven op, er jeg meget enig i. Og hvis man skal drage en konklusion af det, hr. Bjarne Ørum sagde, var Det Radikale Venstre heller ikke helt uenig i den del af forslaget – sådan hørte jeg det.

Socialministeren (Aase Olesen):

Spørgsmålet om, hvorvidt indførelse af en række omsorgsdage er et arbejdsmarkeds-spørgsmål eller et lovgivningsspørgsmål, er ikke så enkelt, som fru Jytte Andersen ville gøre det til. Det er vel begge dele. Men når jeg har sagt for nogle år siden, at indførelse af omsorgsdage var meget dyrt, og at vi selvfølgelig kunne vedtage det, hvis vi havde pengene, skal der selvfølgelig ikke deri ses, at man ikke også skulle forhandle det med arbejdsmarkedet.

Men det er ikke det, der er tale om her. Der er ikke tale om, at et parti kommer med 700-800 mio. kr. et eller andet sted fra og siger: Dem vil vi gerne have brugt til omsorgsdage. Hvis det var tilfældet, skulle arbejdsmarkedet måske nok være til at forhandle med.

Det er jo i øvrigt den helt markante forskel på SF-forslaget og så det, hr. Agerschou kalder et radikalt projekt. Da vi foreslog barselorloven udvidet markant, var der samtidig et forslag om, hvordan det skulle finansieres. Vi fremsatte forslag om at forhøje skatterne simpelt hen ved at forhøje dagpengebidraget, som det hed gang.

Det gør SF ikke i dag. Der er ingen i dette Folketing, der kommer og foreslår skattetryk- ket hævet. Det er slut med det. Der er ingen, siden Det Radikale Venstre foreslog barselorloven udvidet – så vidt jeg husker i hvert fald – der har fremsat forslag, hvor der samtidig var angivet en ordentlig finansiering. I hvert fald ikke en skattefinansiering. Og det vil sige, at man trækker bare dette her ned over hovedet på arbejdsgiverne. Det skal finansieres via besparelser på arbejdsgiversiden. Og derfor ville dette aldrig være et radikalt projekt. Sådan handler vi faktisk ikke i Det Radikale Venstre – og heller ikke i den nuværende regering.

Jeg skal gerne anerkende, at det er den rigtige vej at gå – det har jeg heller ikke sat spørgsmålstegn ved – at udvide barselorloven og gøre det for fædrene alene. Al respekt for det. Men stadig væk, på et eller andet tidspunkt ønsker man vel også, at det skal fungere, og så vil det altså koste noget – endda ganske meget. Man fremsætter vel ikke forslaget, for at det ikke skal fungere.

Vi har måttet sige, at med finansloven og de problemer, der er med at få den til at hænge sammen, med de budgetter, der er på Socialministeriets område, med stadig stigende udgifter til de lovbundne ordninger er der altså ikke meget at lave reform for. Men hvis hr. Agerschou kan komme og anvise, hvor vi inden for systemet kan finde pengene, så synes jeg, det var spændende. Men vi kommer altså ikke, hverken fra Det Radikale Venstres side eller fra regeringens side, og trækker udgifter på 600-700 mio. kr. ned over hovedet på arbejdsgiverne.

Jeg vil som sagt sige, at jeg synes, det er den rigtige vej at gå at lægge mere vægt på fædrenes – jeg tror, det var fru Jytte Andersen, der sagde – inddragelse eller involvering i ansvaret for børnene. Vi er gået en anden vej, og vi står nu over for nogle forhandlinger i ministeriet med arbejdsmarkedets parter om et oplæg om, hvordan man kunne få – skal vi sige – børneliv, familieliv og arbejdsliv til at hænge bedre sammen, når vi må erkende, at vi ikke har de mange millioner eller milliarder at gøre godt med.

Jeg tror, at man måske, hvis man fik aftaler med arbejdsmarkedets parter, kunne tænke sig ordninger, som kunne give folk rettigheder på dette område: rettigheder til orlov, rettighed til fleksibel arbejdstid, rettigheder til nedsat arbejdstid, uden at det behøvede at koste de helt store summer, hvis vi indretter os fornuftigt – også på skattesiden og på daginstitutionstakst- siden – i og med at der ikke er så forfærdelig meget vundet, sådan som det er i dag, ved at arbejde fuld tid. Og jeg tror, som fru Jytte Andersen, at langt de fleste forældre – småbørnsforældre – i dag ønsker en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Der er jo sket en stor udvikling bare siden 1983, da vi kom med vores forslag om ændret barselorlov. Vi ved nu fra undersøgelser, at såvel småbørnsmødre som småbørnsfædre egentlig kunne ønske sig nedsat arbejdstid, medens børnene er små. Det er det, de fortæller os, når

[Socialministeren]

vi spørger, men når vi ser på, hvad de gør i praksis, gør de det modsatte. Arbejdstiden falder en lille bitte smule for fædre, men stiger for mødre. Hvorfor gør den det? Ikke fordi de gerne vil have længere og længere arbejdstid ude, men fordi de ikke tør slippe et stift arbejdsmarked, hvor man kan komme i uføre, hvis man får deltidsarbejde eller slet ikke kan få arbejde.

Hvis man endelig har fået deltidsarbejde, så indretter man sig i kommunerne så stift, at man skal have sit barn tilmeldt en daginstitution på hel tid og betale for hel tid.

Det er nogle af de ting, vi skal have blødt op; så tror jeg, at vi vil kunne komme endda et godt stykke uden at skulle diske op med hverken 1 eller 2 mia. kr., og det er det, vi arbejder på i regeringen for øjeblikket.

Agerschou (SF):

Jeg har nu ikke beskyldt De Radikale for at ville trække udgifter ned over hovedet på arbejdsgiverne. Jeg sagde omhyggeligt, at vores udvidelse af barselorlovsdelingen var en videreførelse af et tidligere radikalt projekt. Ikke finansieringsdelen, det er jeg enig i.

Det gamle radikale projekt gik ud på at give mulighed for, at fædre på en langt stærkere måde kunne deltage i omsorgen for det nyfødte barn. Derfor fandt vi i sin tid ud af at give forældre mulighed for at dele barselorloven, sådan at mødre kunne tage 14 uger, og at de resterende 10 uger kunne fordeles med større eller mindre perioder til faderen og moderen.

Det, vi så kan konstatere, er, at det ikke har fungeret, fordi der simpelt hen er meget få, der benytter sig af muligheden, og derfor betragter vi stadig væk vores forslag – den del af vores forslag – som en videreførelse af det, vi i og for sig var enige om i folketingssamlingen 1983-84.

Hvad angår finansieringen, ved socialministeren godt, at det er gamle SF-forslag. Vi mener, at arbejdsgiverperioden for betaling af sygedagpenge er urimelig lav. Socialministeren ved godt, at vi i sidste efterår kom med et forslag, hvor vi bare kradsede pengene hjem. Nu har vi så i denne omgang fundet noget nyttigt at bruge de pågældende penge til. Det synes jeg egentlig ikke vi skal bebrejdes.

Så vil jeg sige, at jeg er enig i synspunkterne om småbørnsfamilier og arbejdstid. Jeg tror meget, at et hovedproblem for småbørnsfamili-

erne er tidspresset i forbindelse med at have børn, så det vil vi meget gerne diskutere videre. Jeg tror nu ikke udelukkende, at det er i tilknytning til arbejdsmarkedet, det har de konsekvenser, som socialministeren beskrev, det handler altså også om økonomi. Det handler om småbørnsfamiliers økonomi i al almindelighed; de er nødt til at arbejde for at få det hele til at hænge sammen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

*Meddelelser fra formanden:***Fjerde næstformand (Poulsgaard):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af Folketinget Nør Christensen (CD) har meddelt mig, at han som følge af deltagelse i møder i Europa-Parlamentet ikke vil kunne give møde i Tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov, jf. Folketingets forretningsordens § 42, stk. 3, litra c, fra og med den 16. november 1989 samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Medlemmer af Folketinget Gade (SF), Leif Hermann (SF), Dorte Bennedsen (S) og Henning Nielsen (S) har meddelt mig, at de ønsker til miljøministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om regeringens planer for at tilvejebringe en bæredygtig udvikling i dansk landbrug?«

(Forespørgsel nr. F 11).

I skrivelse af d.d. meddeler energiministeren, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give Folketinget en skriftlig

Redegørelse om Dansk Olie og Naturgas A/S m.v., dets virksomhed, planer og finansiering.